10,054/A/2

E.XII.p
17

ABERCROMBY, D.
De variatione ... pulsus. 1685.
pt 1 only

15.A.37 28805

payée 1,2/7/11

Davidis Abercrombii, M. D.

De Variatione, ac Varietate PULSUS OBSERVATIONES.

Acceſſit ejuſdem Authoris

NOVA MEDICINÆ Tum Speculativæ, Tum Practicæ Clavis.

SIVE ARS

Explorandi Medicas Plantarum, ac Corporum quorumcumque Facultates ex Solo Sapore.

LONDINI:

Impenſis *Samuelis Smith*, ad inſigne Principis in Cœmiterio Divi Pauli.
MDCLXXXV.

All. II, 313.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

Honoratiſſimo
Ac Nobiliſſimo Domino,

D. ROBERTO BOYLEO,

Scientiarum utilium propagatori,
Atque Auctori Magno.

PAtere, *vir Nobiliſsime*, ut geminus hic ſtudii, experientiæque meæ fœtus, quam à Parente ſuo nequit, à celeberrimi nominis tui ſplendore, lucem trahat.

hat. Quod cum dico non tam BOYLIANÆ gentis, tribúſque tuæ notam ubique Nobilitatem indico, nam,

Et genus & proavos, & quæ
non fecimus ipſi
Vix ea noſtra puto,------

Quam partam tot interituris nunquam ingenii tui monumentis apud Britannos, exteroſque jampridem famam. Quicquid igitur clari adeo nominis ſub auſpiciis in lucem pro-

prodierit, neſcio quo curioſitatis ſtimulo ſpeque operæpretii homines irritaturum eſt, quaſi nihil niſi magnum, limatum, omnibuſque numeris abſolutum tanto philoſopho offerri poſſet, aut deberet: quamvis autem futurum non putem, ut eorum quos ejuſcemodi quæpiam ratio ad gemini hujus opuſculi inſpectionem allicuerit, ex-

pectationi fiat ſatis; illud tamen aſſerere auſim harum quarumcumque ſchedarum lectionem Ipſis non fore prorſus inutilem, vel hoc nomine quod non vanis, vagiſque ratiociniis, ſed ſenſuum præcipuè, raro fallentium teſtimoniis innitantur; poſterioris enim tractatuli ut *Guſtus* extitit parens, ita ejuſdem futurus eſt & Patronus & judex;

Qui quidem quantumvis mancus, mutiluſque videatur, compendioſioris certe *Botanicæ* non contemnendum forte rudimentum fuerit. Quod ad tractatulum priorem attinet, quem exercitus in noſocomiis frequenter circa ægros, ſanoſque etiam perſæpe *tactus* Genuit. Pauca quidem hoc ipſo ſuper argumento jampridem ſcripſi, qui-

 bus

bus fœlicius meritis fatum obtigit: hæc jam iſtis adjicio & nova, & prioribus ob repetita identidem experimenta longe certiora. Cæterum qualiacumque demum hæc opuſcula fuerint, gemina hæc tibi ceu munuſcula offerenda putavi, quod ea non ex intrinſeco ipſis pretio, quod ſanè perquam exiguum eſſe non diffiteor, ſed ex

offe-

offerentis animo æſti-
maturum te probe
norim. At ne rebus te
novis in reipublicæ
litterariæ emolumen-
tum ſemper intentum
diutius interpellem,
pretioſiſſimi tibi tem-
poris diſpendio mo-
leſtiam pluribus non
creabo, tui interim non
verbo tenus, ſed reip-
ſa

Obſervantiſsimus,

D. A.

Author Lectori.

Benevole Lector,

AN *quod omnium pene ſermone de Medicis* Sinenſibus *percrebuit, qui præterita etiam morbi cujuſcumque ſymptomata ex venæ micatione diſcernunt, vero necne conforme ſit, dubius omnino hæreo: certum tamen mihi exploratumque eſt præſentem ægri penitus noſſe ſtatum adeo peculiare Medici eſſe munus, ut qui hac imbutus Scientia non fuerit,* Empyricis, *non Medicis merito annumerandus ſit. Quot tamen artis etiam Apollineæ profeſſores*

ſeſſores reperias, qui pulſum ex conſuetudine cum ægros inviſunt, non ex arte, ſed comicè attrectent: qui quidem fortuitò plurima omnem in eventum periculi interim omnis ſecuri, quia prorſus neſcii ſummo ægrotantium damno præſcribere ſolent: Certâ igitur pulſus *ſeu præcipuarum venæ micationum notitia his omnibus obviam itur incommodis: hanc enim qui ſibi comparaverit, apta, opportunaque fere ſemper, extremaque tantum in extremis certo* pulſus *motu indicatis miniſtrabit, omnemque ægroti in pejus, meliuſve mutationem lynceus obſervabit, unde aut quæ nutantem naturam confirment, aut quæ ſuperantem, jam morbum ad ulteri-*

orem,

orem, integramque demum victoriam juvent, tempeſtivè, atque opportunè præſcribere poterit. Quia autem hæc nemo probè norit qui tum Variationem, *tum* Varietatem *pulſuum, non intellexerit; meas de utrâque Obſervationes variis factas in noſocomiis Paucis hic tibi Propoſui: quæ quam minimè à vero deviæ ſint, ut me aliquot annorum Experientia docuit, te quoque ut ſpero, ſi tamen tactu, aut facultate potius diverſam* tactûs, *à* pulſu, *affectionem diſcernendi polleas, tua quoque ipſius, confido, docebit, vale itaque atque alino non ingratus labore fruere.*

DE

DE Variatione & Varietate Pulſûs OBSERVATIONES.

Pars Prior De Variatione Pulſûs.

SECT. I.

Pulſûs quid? Quæ præcipuè ejus Variationem inducant.

NIli fontibus meo quidem Judicio obſcurior *pulſûs* origo eſt: ſive enim ad qualitatem quamdam *pulſificam* ut Ariſtotelici ad *occultas* ſolent,

lent, confugerimus, ſive innatum arteriis, muſculiſque, aut à Spiritibus minuſque otioſis ſanguinis particulis impreſſum iiſdem motum qui pulſus dicatur, finxerimus, vix quidquam tamen adduxerimus in medium quod illuſtriorem aliquàm veri ſpeciem præſe ferat: quamvis, cum hinc ingenitus quidam arteriis, muſculiſque emiſſo omni ſanguine motus ipſius experientiæ teſtimonio in animali mortuo ſæpe comprobetur, inde verò ſubtiliorum agitatio Spirituum quibus obvia, ac ſponte præſertim mota faciliùs moveantur, ſatis ſuperque eluceſcat, nihil me nimiùm verò abſimile dicturum putem ſi *pulſum* ex Spirituum, arteriarum, ac muſculorum conjunctim motu proficiſci dixero non tam eò conſilio ut veritatem attigiſſe, videri velim, quam ne tantam difficultatem, ſilentio penitus præteriiſſe videar. Quare ſuam unicuique adeo denſis in tenebris mentem lubens permitto, atque ut nullius hâc ſuper re in verba Magiſtri

Juro,

Juro, ita meis nemo, ſi ratione nolit, per me licet, fidem verbis habeat. Quo circa cum fluctuet animus, dubiuſque hæream, quid de obſcurâ *pulſus* origine conformiùs rationi ſentire oporteat, utiliora longe hac ſpeculatione quam fœlicioribus ingeniis relinquo, certioraque proponam cum non vanis ea conjecturis, ſed certiſſimis ſenſuum rarò fallentium teſtimoniis innitantur. Quemadmodum igitur quid reipsâ fortuna ſit licet vix explicare poſſimus, inſtabiles tamen ejuſdem vices, inconſtantiamque quotidianâ pene experientiâ ſentimus, ita prorſus quamvis *Pulſus* originem explorare intimè nequeamus, ejuſdem in momenta mutationem, variationemque, niſi tangendi facultate deſtituti fuerimus, neſcire non poſſumus. Quæ quidem conſideratio magni omnino momenti eſt cum hinc certiùs quam ex quovis exteriore phænomeno non corporis modò habitus, ſive laudabilis fuerit, ſive ſecus, dignoſci queat, ſed

etiam

etiam quos in *Microcoſmo* tumultus externa quam plurima, quæ *pulſum* variant, ciere queant: *Pulsûs* autem *Variatiouem* niſi quandoque inſigniorem ii tantum facile perceperint, qui repetitis ſæpe vicibus, atque quotidiano pene aliquot annorum exercitio *tactum*, tum ad ſuum, tum ad alienum etiam *pulſum* non indiligenter erudierint. Id autem à me cum impigrè peculiari ſemper ſtudio factitatum fuerit, ex *Pulſu*, ſignis vix fallentibus, tum ad corporis, tum ad animi temperamentum ſpectantia plura quædam colligere ſoleo quam hîc referre expediat, aut etiam liceat, quod ea maximè è quibuſdam arteriarum undulationibus pendeant, quibus ita ut intelligantur explicandis nulla ſat apta hactenus vocabula adinventa ſunt. Ut igitur Pulſûs *Variationem* prius, quam natam hinc *Varietatem* exponamus: illam hæc, multaque adhuc forſitan alia certiſſimè inducunt, *Clima, Tempus, Temperamentum, Ætas, Diæta, Paſſio,*

Morbus:

Morbus: De quibus ea tantum dicam quæ propria ipſe experientia didici: quod ſemel hic annotaſſe ſat ſuperque fuerit.

SECT. II.

Clima.

CLima autem hic non latiore tantum ſenſu, ſed ſtrictiore etiam minúſque uſitato pro vario locorum in eadem regione ſitu, uſurpo: quocumque autem ſenſu ſumatur, *pulſum* teſte in dies experientiâ haud dubiè immutat, hoc eſt alium ab ejuſdem motu alio in climate motum inducit: quod hac ratione, multiplici mox experientiâ, confirmandâ probari poterit: duo enim omnino quâvis in regione ſpectanda occurrunt, ſoli ſcilicet ipſius temperamentum, Cœlique temperies; neque enim à Cœlo tantum corpora noſtra patiuntur, ſed ab ipsâ etiam

terrâ, emiſſis quibus variè afficiantur vaporibus, quod à celeberrimo Boylio alicubi obſervatum eſt ac probatum: cum itaque alibi Cœlum obnubilum, pluvium, denſumque ſit, ſerenum alibi, ſudum, tenueque fere ſemper, ac ſolum pariter ipſum varium maximè eſſe conſtet, paludoſum Scilicet, nemoroſum, aquaticum, foſſilibuſque omnis generis imprægnatum, fieri nequit ut non plurimæ, variæque omnino hinc exiſtant corporum noſtrorum affectiones, quas ex Pulſu graviore, pleniore, remiſſiore, acutiore, ſubſultante, magiſque vel minus intermittente peritior quis facilè dignoſcat: Vel enim extimas corporis partes corpuſcula ſive è Cœlis prolapſa, ventove advecta, ſive è terris erumpentia arctiùs premunt, vel patefacto ſibi per cutis poros aditu intima Microcoſmi adyta pervadunt: utrovis autem modo res contingat, neceſſe eſt, vel me tacente, ut inteſtini Microcoſmi motus aut partium compreſ-

ſione,

ſione, aut irritatione tardiores, vel velociores fiant, aut forte etiam,ut quandoque contingit, omnino ſupprimantur. Ex his peculiares obſervatorum à me rationes, cauſſaſque pro captu quiſque ſuo deducere poterit: atque ut quid potiſſimum in Cœlo Gallico, Attico etiam ſuaviore obſervarim, paucis primùm exponam. Hominum illic Pulſus integrâ valetudine, de quo tantum ſtatu intelligendi adhuc ſumus, longe æquabiliores, quam reliquis in Europæ partibus quas quidem peragrare mihi licuit, comperi, celerior licet ibi quam alibi, ut & liberior arteriarum pulſatio, de indigenis loquor, eſſe ſoleat: qui tamen nemora, Loca paludibus inſita, vel obſita aut metallicis fodinis ſuperimpoſita colunt, his ut ſæpenumerò animadverti obtuſus, aut quaſi conſopitus etiam in Gallia Pulſus eſt: quem acuunt *Burgundis*, quos inter quadrienium non otioſus vixi, generoſiſſima, quæ non procul ab urbe *Belnenſi* creſcunt vina, mitigant

 verò

verò Campaniæ Incolis Rhemenſia longe mitiora, communemque aptiora in uſum. Germanis, porro, Belgiſque, generatim loquor], necnon ; Anglis, Scotiſque incertus admodum eſt *Pulſus* ob liberaliorem, aut illiberaliorem potius potum, nimiumque carnium eſum, ob nimiam quandoque venerem otiumque; vitam denique, ut verbo dicam fere exlegem, ex quâ Scorbutici hîc plerique, Hydropici, Icterici, Apoplectici non pauci, Hecticique quam Plurimi: ſed ut pecularius quiddam adhuc ſuperaddam, profundus quantum ego quidem animadvertere potui, & quaſi ebriorum more, nutans titubanſque Pulſus in Germanis, in Belgis languidior, in Anglis, Scotiſque præſertim plenior, acutiorque obſervatur: quamvis ob rationes forte ſuperiùs allatas in eodem hi populi ſtatu, *exceptis excipiendis*, vix unquam Diu perſeverent. Cæterum quovis ſub Cœlo aliter iis vena micat, qui montium juga, aliter iis qui aperta inco-

incolunt æquora, aut ſubjectas montibus valles, aut loca etiam nemoroſa: his enim qui altiùs habitant, ſolique propiores, perniciùs movetur Pulſus quam humilium plagarum incolis, in quibus fere ſemper diaſtolem ſyſtole comperi pigriorem.

SECT. III.

Tempus.

IPſa Temporum Variatione Variari quoque Pulſus micationem ii omnes qui pulſum aliquando, aut ſuum, aut alienum curioſiùs attrectarint, probè norunt: pluvio enim tempore, teſte experientiâ, liberiùs fere micat quod tum forte extimas corporis partes incumbentis atmoſphæræ pondus non tantum premat, quippe quæ vaporum jam e nubibus reſolutorum lapſu levior evadat, ut ex Mercurii in Barometris deſcenſu liquidò liquet:

quamdiu autem ſereniore jam Cœlo ſuſpenſæ manent exhalationes, vaporeſque, premuntur quamvis preſſionis ſenſum ipſa conſuetudo tollat, aeris undique incumbentis pondere corpora noſtra, quorum proinde partes, nervi, puta, & Arteriæ, Muſculi, &c. Sui quadam contractione ſeu ſyſtole excludunt à ſe copioſum humorem qui variis modis, viiſque à corpore ſecernatur: unde liberior, æquabilior, ac quaſi hilarior, Muſculorum, Arteriarumque micatio exiſtat. Porro *cæteris paribus* omnibus firma valetudine gaudentibus turbatiùs micat Pulſus vere, quam æſtate, quod tum temporis ipſam ubique naturam fermentatio quædam exagitet; quâ fit ut quidam in omni vitâ prædito ſucci alimentitii commotione tumultus contingat. Per æſtatem verò præſertim calidiorem, languidiorem in pleriſque Arteriarum eſſe motum conſtat, quem & in multis etiam valentioribus, aut exilem admodum, aut vix niſi à motu, potu-

ve vini generoſioris perceperis: iis tamen in regionibus in quibus ſedatior æſtus eſt, robuſtiore plerumque Pulſus motu tactui etiam minus erudito æſtivo tempore ſeſe oggerit: qui deliquium in pleriſque ſub autumnum pati videtur, quod forte inſiti Arteriis motus adjutores animales ſpiritus phœbi jam receſſu, priſtino deſtituantur vigore, quem mox ingruente hiemis frigore reſumunt: arctiore enim jam pororum obſtructione, quæ priùs iis patentioribus quaſi ſpirabant, cientia calorem corpuſcula violentiùs minore jam intus in ſpatio, & ſe & Arterias movent: ſed neque tantum diverſæ anni tempeſtates diverſitatem Pulſus efficiunt: quâvis enim diei horâ ſi accuratiùs quis obſervare voluerit, non levem ejuſdem mutationem perceperit: has autem præcipuè variationes ipſe notavi quas fere eaſdem quotidianâ quiſque experientiâ probare poterit. Statim à ſomno quietiore, æquabili plerumque micatione

temperatum diffuſo per corpus ſero, ſanguinis Spirituumque ardorem indiciis haud obſcuris Pulſus indicat: à ſomno turbatiore turbatior quoque eſt, tenuior tamen & acutior ſolito: turbatio quidem ab impeditâ, obſtructione quâpiam ſanguinis circulatione, tenuitas verò ab ipsâ ſpirituum quaſi à vigiliâ debilitate oritur: quocirca plenior à ſpiritibus Arteriiſque conjunctim motus expectandus non eſt: varii pariter corporis reliquum per diem tum ſitus, tum motus, paſſioneſque, ut ſuo loco dicemus, quieſque ipſa variè Pulſum immutant; equitatio præſertim, celerem ſed inæqualem ac quaſi quadrupedantem Pulsûs motum gignit: modica interdiu deambulatio vel repetito aliquoties per cubiculum itu redituque ad liberiorem ſpirituum atque Arteriarum motum plurimum conferet: quem & impeditum ſæpe numerò extricavit. Si quis pluribus per diem & arduis intentus negotiis fuerit, debilem, fluctuantem, incertam, ſi

præ-

præſertim incœnatus conceſſerit cubitum, *micationem* ſentiet.

SECT. IV.

Temperamentum.

CUm *Temperamentum* ex vario partium corporis ſitu, connexioneque inter ſe oriatur, variam inde enaſci Pulſus micationem neceſſe eſt: hanc enim corpuſculorum copora noſtra conſtituentium connexionem non aliunde proficiſci putem, quam à ſpirituum animalium, innatoque muſculorum, atque arteriarum fibris contractionis, ac dilatationis motu; pro cujus majore, aut minore velocitate, ut arctior, aut ſolutior machinæ corporeæ compages eſt, ita majore, minoreque celeritate ſeſe exſerunt, micantque Arteriæ. Quam varium itaque futurum temperamentum eſt, tam varium quoque *Pulſum* agnoſcamus oportet: in nemine

nemine autem inconſtantiorem ejuſdem micationem offendes quam in iis qui omnium hominum conſtantiſſimi perhibentur, in iis inquam quos ab atra bile *Melancholicos* homines vulgò dicunt: interdum enim omni eos Pulſu prorſus deſtitutos crederes quod exigua adeo ſit, profundaque intus venarum micatio ut vix aut ne vix quidem ſentiri poſſit. Quæ tamen interdum frequenti adeo, violentoque ſeſe motu prodit, ut jam vehementiſſimo febris paroxyſmo corripi eos exiſtimares, aliàs tamen tam quieta, tranquillaque eſt ut ejuſcemodi homines temperamentum ad pondus nactos putares: fluctuat denique his interdum Pulſus, non raró ſerpit, atque in gyrum etiam, quod mirêre quandoque agitur: quæ inde omnia oriri fortè non nimium abſimiliter verò dixerimus, quod innumeris ejuſmodi homines,ſeriiſque ſpeculationibus,variós ſpirituum, Muſculorum, Arteriarum, Venarumque motus inducant:

dum

dum enim rebus ab humanis quaſi abſtracti, reductique in ſeipſos altiori ſeſe tradunt ſpeculationi, tanta ſubtilium, atque ignearum corporis partium expiratio fit, ut *Pulſus* ſpirituum jam adminiculo pene deſtitutus quodammodo ſepultus videatur, qui exſerit ſeſe rurſus ac reviviſcit ubi reportatâ jam de difficultate quæ meditationis argumentum fuerat, veluti victoriâ animus ad ſe ſucceſſu lætus redierit. Fluctuationem verò ac circulationem ipſa rerum difficilium atque incertarum ſpeculatio gignit. Jam in quibus bilis principatum obtinuit, his elatus plerumque Pulſus accidit quod innatus, Muſculis, Arteriiſque motus ardentiorum in hoc *Temperamento* ſpirituum impetu plurimùm augeatur: quoties tamen nimius æſtatis ingruit æſtus, Pulſus in his ſine viribus, evaneſcere ſolet: Patefactis enim *ambientis* calore poris, ſubtiliores, agilioreſque qui intus in virium ſupplementum ultro citroque commeant

ſpiritus,

ſpiritus, continuò erumpunt, ac concontinuè, donec tota Microcoſmi Machina præ languore ac debilitate diffluere videatur: Porro ſanguineis æquabiliùs, quam reliquis hominum vena micat, quia majore in his ſpirituum copiâ contingit ut viæ minus obſtruantur, rariùſque proinde motus, aut interruptus quieſcat, aut imminutus, pigrior percipiatur: Plena itaque, liberaque fere ſemper *Temperamento Sanguineo* diaſtole eſt, atque æqualibus fere temporum ſpatiis diaſtoles, ſyſtoleſque reciprocatio. Phlegmaticos denique ex Pulſu ſemper tardiore licet ſat æquali dignoſces, quem tamen in Scorbuticis, atque hyſtericis cujuſcumque temperamenti varium ac mutabilem in momenta comperies.

SECT.

SECT. V.

Ætas.

UT ipſum partium corpus humanum conflantium immutat contextum ætas, ita omnes earumdem motus, Muſculorum præſertim, Arteriarum, Venarumque, quemadmodum omnes norunt, maximè varios efficit: Puſionibus itaque, infantibus, pueriſque circiter quadrimis, tenuis plerumque, nec ſat interdum obvia tactui etiam exercitato, atque erudito Pulſatio eſt, non tam ob ſpirituum inopiam, quam ob copioſioris lymphæ affluxum, quâ ſubtiliorum, magiſque igneorum corpuſculorum liber commeatus prohibetur; unde fit ut ingenitus Muſculis Arteriiſque motus non parum imminuatur: obtuſi enim atque hebetati quia copioſiore lymphâ diluti ſpiritus Solitum *fibris* impulſum imprimere neque-

nequeunt. Jam verò ubi majores tempore vires fuerint, diſcuſſo ſuperfluo humore aut crebriorē exercitio, aut vehementiore nunc corporis calore extricat ſeſe *Pulſus*, Pulſatque tactum etiam hebetem,atque inaſſuetum ea vi quæ intemperiem quandoque minus expertis febrilem exhibeat. Validior hic *Pulsûs* impetus ſeriùs frigidis in regionibus quam in calidis oritur, ſeriuſque deſinit; forte quod his in plagis cum *ambientis* calor continuè vehementior nunquam ſit, nec crudos in junioribus humores citò digerere, nec innatum provectiorum calorem ob poros frigido in climate magis compreſſos facilè diſſipare queat: quocirca calidiorum climatum incolis, ſub quadrageſimum fere annum Pulſus debilior evadit, qui minùs torridis in regionibus, natis, ac educatis, etiam annum altra quinquageſimum vegetus percipitur. Cæterum Senum firmâ quamvis valetudine fruentium ut fallax robur, ita fallax omnino incertuſque

que Pulſus eſt, quod à temperamento cuivis aeris impreſſioni facilè obnoxio non abſimiliter verò oboriri putarim: cum pluribus enim in Galliâ atque alibi ſenibus, variis temporibus perquam familiariter vixi, quibus vena ſereno Cœlo ſegniùs micaret, concitatiùs verò pluvio, at ſævientibus vehementiùs ventis trepidaret quodammodo, ac quaſi nutaret interdum, à ſomno autem liberior foret, interdiu poſtea adeo mutabilis ut alia eſſet lucente ſole, alia eodem nubium objectu oculis ſubtracto diaſtoles, ac ſyſtoles reciprocatio: quin etiam in ſene quodam jam morti proximo Pulſum aliquando offendi plenum, vegetum, validoque quod præcipuè, mirabar, ferientem ictu tactum: hanc tamen in hoc *ſilicernio* micationem, lethalem ut reipſa fuit, pronunciavi, quod dicto citiùs variationem mox in eâdem, *receſſum, acceſſumque* ſubitum, *nutationem*, ac quaſi *circulationem* quamdam gnaro horum omnium motuum, atque aliorum

quam

quam plurimorum tactu perciperem: quamvis itaque ſeniorum Pulſui non nimis, aut non omnino eſſe fidendum quidam inexperti aſſerant, frequenti doctus experientiâ internum eorum habitum, ſtatumque, & quibus maximè parcs remediis vires habeant, quæque vitæ diuturnioris ſpes affulgeat, indiciis haud obſcuris, ac rarò fallentibus conjicere ſoleo. Quamvis, cum mortis metu mortem accelerandam judico, ipſi ægro mentem quandoque prudenter diſſimulem.

SECT. VI.

Diæta.

DIætâ, ſeu ipſa victûs ratione variari *Pulſum* licet notius ſit quam ut dici debeat, quia tamen pauci forte hanc variationem propiùs inſpexerunt, paucis eam iis indicabo, qui rem minùs conſiderarunt. Diætam autem

autem quamvis pro tenui tantum victu Medici plerique uſurpent, latiore hic ſenſu ſumo prout quamcumque etiam victûs rationem ſonat, quo nomine quodcumque pariter corporis exercitium intelligendum venit. Cum itaque voluptas, teſte Tullio, alia gutturis, Alia ventris ſit, non levis ab utroque hoc fonte Pulsûs variatio exiſtit: ac primò quidem Epicureorum more, qui cibis ſe, vinoque in dies ingurgitant, ut obtuſum his plerumque ingenium, hebetes oculi, pigrumque corpus, ita & venæ micatio hebetior, eſſe ſolet; niſi forte ut ſæpe contingit illiberalior compotatio nutantem eam, ac quaſi ebriam reddiderit: cum enim tres ipſas, aut quatuor etiam horas comeſtioni, carnium præſertim, quotidie fere non pauci impendant, donec appetitus non tantum compreſſus, fameſque ſedata, ſed dum inſita Palato guſtandi facultas ſublata fuerit; Neceſſe prorſus eſt, innatum calorem aut penitus extingui, aut certè euſque

imminui, ut arteriæ jam muſculique movere ſe eodem, quo prius impetu, nequeant: unde labefactatis ſpirituum, arteriarumque viribus, motus quidam veluti vertiginis in pulſu oritur non multum abſimilis trochi, abſolutis circulationibus innumeris jam expirantis, titubationi: quod quidem in causâ eſt cur mirum mihi non videatur, ſi repentinâ interdum ejuſmodi homines morte de medio tollantur, cum vacillans *Pulſatio* præſens ſemper periculum non niſi præſenti remedio ſubmovendum portendat. Qui contrariam omnino vitæ rationem ineunt, corpuſque aut electione, aut neceſſitate emaciant, tenuiſſimo, lentiſſimoque Pulsûs motu virium deliquium, animique etiam forte propinquum oſtendunt. Fieri enim nequit ut dilatationis, contractioniſque in muſculis motus validior ſit, ubi ſolito diu ſupplemento muſculi caruerint. Qui autem naturam neque cibis, neque potu, neque ſomno obruunt, nec ni-

miis jejuniis, vigiliiſque debilitant, ſed *auream* diligunt, ſervantque in omnibus vitæ muniis *Mediocritatem*, hos æquabilis venarum micatio omnis ſecuros casûs facit. Si quæ tamen variatio contigerit, hæc fere oritur, vel a violentiore quopiam exercitio, ut equitatione, curſu, ſpeculatione, &c. vel a ſubitâ temporis mutatione, cui etiam temperatiores quantumvis tranquilli temperamenti obnoxii ſunt: ſed ut à cauſsâ externâ hæc omnis varietas emanat, ita hâc ſublatâ, ipſa quoque deſinit. Langueſcentem tamen in his diutius à ſumpto cibo, remiſſumque Pulſum quandoque percipies; quem cave propterea mali ominis exiſtimes: naturæ enim tantum deſiderium, non morbum indicat; cum ſumpto ſolitis horis cibo fortiorem Tangenti diaſtolem mox exhibeat. De iis quæ nullius in voluptatum etiam legitimarum uſu *Diætæ* rationem habent, nihil habeo, quod dicam peculiari obſervatione dignum, ni quod efferatiùs quamdiu

vegetæ ſunt vires, micent his venæ, quæ, corpore, infami commercio, jam prorſus effœto, reciprocantes *Diaſtoles*, ſyſtoleſque motus non niſi interruptis temporum intervallis exhibeant.

SECT. VII.

Paſſio.

ANimi Pathemata, ſeu Paſſiones variam venæ micationem inducere nemini mirum videri debet; cum apertis, perſpicuiſque modis ipſa etiam corpora noſtra moveant: quod ex oculorum ſcintillatione, extinctione, languore, Pallore vultûs, ac rubore, cæteriſque efferatis, quos immoderatior animi commotio gignit, motibus ſat ſuperque vel me tacente eluceſcit. Sed ut quid hac ſuper re à me propiùs obſervatum ſit, paucis exponam: tantam ſæpenumero animadverti à metu *Pulsûs* mutationem ut jam jam animam

mam eum exhalaturum, quem nimius oppreſſerat metus, exiſtimarem. Turbata enim primò venæ micatio, mox refuga, tum fluctuans, circumacta deinde, ac denique pene nulla præ tenuitate videbatur: quod ſcilicet refluo ad cor nimiâ copiâ ſanguine, & ipſum opprimeretur, & Muſculi, Arteriæ, venæque auxiliaribus ſpirituum ad motum copiis deſtituerentur. E contrà ubi commotis ſubitò fibris præcordia exultant, ſeu quoties nimia Muſculorum, Arteriarumque relaxatio nimio ex Gaudio contingit, Plenus adeo, frequenſque ferit tactum Pulſus, ut quia violentus nimium, ni quantocyus ſedetur, vehementiorem in momenta cordis palpitationem indiciis haud obſcuris, mortemque interdum ipſam in viciniâ indicet, cum non ſemel dilatatis nimiùm nimio Gaudio fibris, ipſa ſpirituum diſſipatio homines de medio ſuſtulerit. Operoſi opus laboris foret ſpeciatim exponere, quid reliquæ in *Venæ micationem*

paſſiones queant,cum ſuâ quiſq; experientiâ diſcere id,ac docere poſſit: quem enim graviores adeo occupatum curæ tenent, ut inſomnes etiam noctes ſæpe invitus traducat, debilem is ſentit, atque inæqualem venæ micationem, quod *Labor actus in orbem*, cogitationumque in momenta recurrentium quaſi turmæ, auxiliares, de quibus mox, ſpirituum copias, aut opprimant,aut aliò, ad caput puta,cerebrumque ab extremis, Mediiſque Microcoſmi plagis avocent. Conſopitum pariter tenet diuturnior animi mœror Pulſum, adeo ut hoc eum, aut non abſimili morbo laborare tutò pronuntiare poſſis, cui viribus cæteroquin firmis, valetudineque reipsâ, atque in ſpeciem integrâ vena micat profundiùs, Tenuique, ſed frequenti, atque acutâ quodammodo diaſtole tactum ferit: ſed nihil magis immutat *Pulsûs micationem*, quam vehementior iræ impetus: Quaſi enim *unà Eruſque, notuſque ruerent, creberque procellis Africus,*

cus, ingentes humano in corpore humorum veluti fluctûs tollit: unde non vultûs modò immutatio, ſed & Pulsûs quoque contingit tanta interdum, ut correptum ſubitâ irâ hominem diriſſimis æſtuum febrilium paroxyſmis concuti ex *Pulſu* crederes: qui tamen micationem mox ſuam remittit, ubi à primo quis iracundiæ impetu reſpirare nonnihil cœperit, ac tandem denique ipſa cum viribus Pulſatio interdum omnis evaneſcit, aut certe ſpirituum agitatorum auſugio, debilis adeo, quem vicit ira, evadit, ut contracto indè morbo in dies poſtmodùm contabeſcat. Ex quibus omnibus colligere licet, Quia fœminas minùs maſculæ virtutis, paſſiones non in dies modò, ſed & in horas, ac momenta etiam pene ſingula exagitant, nihil inſtabilius, incertiúſque earum eſſe *Pulſu*, utpote quem nunc amor, nunc odium, nunc ira, nunc invidia, modò triſtitia, modò Gaudium, fuſæ interdum lacrymæ, riſus inter-

dum muliebri modo effuſus quovis ſæpius die immutare ſoleant: *adeo varium eſt, ac mutabile ſemper fœmina.*

SECT. VIII.

Morbus.

OBviam variis in Morbis Pulsûs variationem obſervare accuratiùs tanti in re Apollineâ momenti, eſt, ut ei medico neminem tutò fidere poſſe putem, qui peculiari hanc ſtudio non didicerit: non paucos tamen inter celebriores etiam reperias, qui ad ægros accerſiti, aut Pulſum vix attrectent, aut ſupinâ Motuum Pulſui peculiarium ignorantiâ præſentem ægrotantis ſtatum non intelligunt; de quo tamen, quod inſcitiæ ſibi nomen à ſilentio metuant, ſciolorum more audacter pronuncient: quos ut ad hoc, ipsâ impoſitum ab arte munus aptiores

aptiores reddam, quæ præcipuæ variis in Morbis Pulſuum mutationes contingant, paucis dicam, quamvis ſuâ quiſque experientiâ, meliùs forte has, quam alienis ex obſervationibus diſcere poſſit. In febribus itaque generatim aſſero triplicem pro triplici horum morborum quaſi ætate contingere variationem: aliter enim micat vena ſub Morbi initium, aliter in ſtatu, aliter ſub finem: turbatus enim eſt primùm Pulſus, nec ſat extricatus, tum liberior, ac plenus, denique debilior, unâque hac debilitate à ſaniore Pulſu diſtinctus: quoties autem ab artuum fremitu, totiuſque corporis horrore, ſeu tremore paroxyſmus inchoatur, tenuiter tum vena micat, at celerrimè, opprimique quodammodo videtur, quod forte heterogeneæ, quibus fermentatio promovetur, particulæ minùs adhuc perſectè comminutæ, commixtæque ſanguini fuerint: ubi enim, ſedato poſt aliquod tempus tremore, ſolitus ſuccedit æſtus, extricatior,

Pleniorque

Pleniorque percipitur *Micatio*, quam nimius ſemper diaſtoles impetus comitatur, nec non inæqualis interdum diaſtoles, ſyſtoleſque reciprocatio, ſi præſertim Scorbutici quidpiam admixtum fuerit. Scorbuticis enim, hiſtericiſque incertus adeo, vaguſque Pulſus eſt, ut qui horum morborum indolem minùs noverit, tum ſæpe hominem morti proximum judicaturus ſit, cum nullum mortis periculum adeſt. Qui his enim,aliiſque id genus, morbis laborant, obſtructo interiùs liquoris alimentitii ultro citroque commeatu, deliquium patiuntur interdum, quod patefacto rurſus remediis appoſitis aditu deſinit. Quamvis contingat interdum, ut incertum hoc Pulsûs ſymptoma conſecuta ſubitò mors medicum fallat: quocirca frequenter, ſæviente morbo, quovis die Pulſus attrectandus eſt: cujus inæquales per intervalla ſubſultus ex nimiâ eorumdem duratione periculo non vacare medicus judicabit: ictericis jam, aquâ-

que

que intercute laborantibus, non abſimili plerumque motu venæ micant, intricato Scilicet, impedito, interruptoque ſæpius ob ſtagnantes variis in corporis vaſis humores : quamvis poſteriorum, quam priorum peior longe conditio ſit. Contra qui podagrâ laborant, libero omnino, expeditoque *Pulſu* gaudent, niſi ipſa doloris vehementia febrilem, ut fit, paroxyſmum induxerit : in his ſiquidem, qui muſculos aliàs,arteriaſque irretiret humor, ad pedes prolabi videtur : unde forte eſt , Quod Podagrici cæterorum ſenum more vix unquam delirent, ſed ad extremam uſque ſenectutem libera diſcernendi,dijudicandique de rebus facultate potiantur. De peſte affectis inter quos verſatus aliquando ſum, nihil meo quidem judicio certi ſtatui poteſt : quos tamen hac infectos videre mihi licuit, in his eundem fere, quem in Aſthmate laborantibus, hoc eſt mirum in modum oppreſſum ſemper Pulſum animadverti, niſi quando ni-

mius

mius dolor inſolitum febris ardorem induxerit: ſed ut quæcumque variis in Morbis de Pulſuum variatione obſervata à me diligentiùs ſunt, in pauca contraham: ſingularium enim caſuum infinitus numerus cum ſit, eorum omnium enumerationem fruſtra quis aggrederetur: *Omnis Pulsûs Motus* ſolito *Citatior*, *Occultatio*, *Circulatio*, *Receſſus*, *Titubatio*, *Subſultus*, vel *Immutatum jam corporis habitum indicant*, vel eo, *qui mox magis percipiatur, modo, immutandum prædicunt.*

Pars Poſterior

DE

Varietate PULSUS.

SECT. I.

Pulſus æqualis, Pulſus inæqualis.

E *Pulsûs* variatione, de quâ hactenus, *Pulſuum* varietas naſcitur: quotuplici enim modo Pulſus variatur, pototuplex omnino aſſignari Pulſus poterit: ea tamen Pulſuum genera tantum recenſebo, quæ frequenti mihi experientiâ diſtinctiùs obſervare licuit, quorum

quorum etiam ſigna, quantum ipſo ex eventu aſſequi potui, prognoſtica paucis indicabo: ut igitur à notiſſimâ *Pulsûs* in æqualem, atque inæqualem diviſione initium ducamus, Pulſus omnis inæqualis eſt, & dicitur non is tantùm cujus inæquales ſunt *Micationes*, hoc eſt nunc celeriores, nunc pigriores, ſed cujus pariter in tactum peritum impreſſio nunc debilior, nunc fortior percipitur: utraque inæqualitas à minùs libera ſanguinis, quocumq; demum modo res explicetur, circulatione proficiſcitur: Priorem quidem poſteriore longe minùs periculoſam ſemper comperi: intemperiem enim licet non mediocrem prodat, adeſſe tamen, quibus ſuperetur, vires oſtendit: quapropter quantavis ſit per intervalla micationis velocitas, ac quantacumque ſit ejuſdem per intervalla tarditas, modo interim comitetur æqualitas, nihil eſt quod deſperet medicus, & cum vegetam hinc quamvis oppugnatam validè naturam conjicere poſſit,

poſſit, animum non deſpondeat, ſed ea audeat intrepidus præſcribere, quæ habitâ tamen omnium adjunctorum ratione virtutis Paulò fortioris ſint: quoties autem *Micationis* inæqualitas ejuſmodi eſt, ut nunc Pulſus fortiore feriat ictum tactu, nunc languidiore, eoque, qui vix fere percipi poſſit: Nihil tum, cæteris paribus, tutum puta: luctatur enim cum hoſte natura, periculumque eſt, ne ſubitò opprimatur: quare omnes ingenii nervos Æſculapii filius contendat ut ea excogitet remedia, quæ paulatim potius, quam uno ſtatim impetu Morbum expugnent: eò enim anguſtiarum jam ventum eſt, ut naturæ, nec reſpirare, nec expirare liberè liceat. Hanc porro *Pulsûs* inæqualitatem, quia etiam ex iis quorum maximè intereſt, perpauci diſcernunt, in utramque ſæpe aurem ſtertunt, Dum in omnem rei eventum ipſis invigilandum eſt, ne æger, præter opinionem medici, ut fit, nec præmonitus animam efflet. Summi itaque

momenti eſt fortiorem inter, ac languidiorem diaſtoles motum diſcernere, ut & ſuo fungatur Medicus officio, & moribundus ſuo, ſi res forte ſuas, negotiaque, necdum compoſuerit: ut enim temerarii, atque ignorantis eſt apparente nullo certiore mortis indicio mortem cuiquam prædicere, ita ignavus omnino eſt, nec nimiùm Chriſtianus qui mortis veroſimiliter proximæ præſcius morientem non admonet periculi: poſterior autem hæc Pulsûs inæqualitas in omnibus fere morbo Chronico laborantibus, aut diuternâ tabe jam pene confectis obſervatur, in febribus frequenter, ac plerumque ipſo ante mortem triduo, quatriduove: Priorem verò in venis *Micationem* omni fere acutiori morbo communem reperies, quæ quanquam præſens periculum nullum arguat, Medico tamen ut negligentiùs ſe gerat, occaſio eſſe non debet. *Pulſus enim inæqualiter pernix, ſæpe in Pulſum* inæqualiter ſenſu prædicto Pulſantem, quem

quem periculoſum diximus, degenerat: memini ſiquidem ab homine jam quadragenario, quem per biennium quartana vexarat, me aliquando eſſe accerſitum, ut meam de eo, in quo tum erat ſtatu, ſententiam exquireret: hominem itaque bono animo eſſe juſſi, licet ex inæquali *Micationis* pernicitate periculum quidem,ſed nondum proximum conjicerem: poſtero autem die regreſſus immutatum jam omnino Pulſum offendi,utpote qui,ubi ſemel fortiore tactum diaſtole feriiſſet, quaſi jam fatigatus, aut fatiſcens penitus, ter continuè, quaterque, debiliter admodùm feriret: quod certum nimis mihi indicium mortis proximæ erat: quæ, tertiò pòſt die, præter omnium opinionem contigit.

SECT. II.

Pulſus continuus, Pulſus interruptus.

QUamvis omnes Pulſuum diviſiones ad diſtinctionem ſuperiùs expoſitam reduci queant, quia tamen ſumma Pulſus inter inæquales varietas exiſtit, hanc ipſam particulatim exponi neceſſe eſt: Pulſus autem continui nomine eum hîc ſubintelligimus cujus ſyſtole, ac diaſtole æqualibus temporum ſpatiis continuè fiunt: quo ſenſu, ſanis æque, ægriſque communis eſt, hoc tantum diſcrimine, quod elatior in his, ſi præſertim febris adfuerit, remiſſior ſit, atque æquabilior in iſtis: ejuſcemodi autem venæ micatio, quâvis facilè, ab humore quovis obvio, obſtructione intercipitur, unde & interceptus, ſeu interruptus dici poterit duplici omnino ſenſu, vel ob minorem ſolito

ſolito impulſum, vel ob nimis diuturna micationum intervalla: quoties autem priore ſenſu Pulſus inæqualis fit, imminui ſenſim, atterique ægrotanti vires certò Scias; hinc itaque pro ratióne morbi, & temperamenti majus, minuſve periculum pronunciabis: ſi enim à fame tantum diuturniore *Micatio* forte elanguerit, ab aſſumpto ſtátim alimento robuſtior evadit: at quando elatiorem, ut contingit in febribus, Pulſum, humilior exceperit, æquivocum boni Scilicet æque, atque mali omen eſt: quid igitur reipsâ præſagiat, prudentis medici eſt ex omnibus adjunctis diſcernere: jam cum ſenſu poſteriore quædam micationum interruptio fit, periculoſæ plenum opus aleæ medico incumbit: vel enim mors in propinquo eſt, ſi præſertim virium à prævio morbo attritio præceſſerit, vel ſubitum animi deliquium, paralyſis, Apoplexia, Carus, Coma, aliive id genus, morbi imminent: hæc enim *Pulsûs* quaſi ſtatio, obſtructos

pleroſque Microcoſmi aditus, viaſque ſignificant, quæ ni quantocyus *deobſtruentibus* patefiant,inopinatam ægroto in momenta ſuffocationem minantur: hujuſcemodi, quos Splen divexat,patiuntur ſæpe venæ micationem: in quibus tamen ni febris, Catharrus, aljave quæpiam mala ingruant, periculi fere omnis expers eſt, licet dolorem, animique perturbationem comites interdum habeat. Si autem interruptio non continua, ſed per intervalla tantum, reſtituto ſcilicet identidem ſibi Pulſu contingat, Remediis leniter deobſtruentibus eget æger, quibus capax adhuc luctæ natura roboretur: quoties autem exiguis tantum temporum intervallis micationis interruptio fit, quamvis præſens periculum non adſit, negligentiùs ſe medicus gerere non debet, quod mutatio repentina, quæ remediorum omnium opportunitatem præoccupet, contingere poſſit: quod quidem non temere ſed experientiâ doctus, & conſcientiâ

tiâ tactus dico: evenit enim aliquando ut quiſpiam meæ commiſſus curæ, ſed leni in ſpeciem morbo laborans præter meam & omnium opinionem ſpiritum emiſerit, cum nullum tamen inſtantis fati indicium præluxiſſet: valebat ſiquidem viribus, omniaque vitæ munia ſanorum inſtar peragebat, nullique, niſi ſibipſi, & mihi æger videbatur, quod ex Pulſu exiguis intervallis interrupto ſubodorabar; quamvis nihil admodùm ſiniſtri inde ominis metuerem; ſed venæ motus derepente adeo immutatus eſt, ut vix decies intra primum horæ minutum vena micaret,ac tandem, extremis etiam, ut tum fit, ſed fruſtra adhibitis remediis,unà cum vitâ micare deſierit. Feliciùs mihi,quia diligentiùs omnia examinaram,nihilq;neglexeram,Alexandri Henderſonii pii doctiq; Eccleſiæ Anglicanæ ſacerdotis curatio ſucceſſit: is eò debilitatis proceſſerat, ut nec incedere, nec gradus ad cubiculum conſcendere poſſet, intumeſcentibus interea cruri-

 bus,

bus, reliquiſque deficientis oppreſſæque naturæ ſignis adeo jam manifeſtis, ut quibus notus erat, curandum minimè ſperarent : quæcumque autem extrinſecùs apparebant, minorem mihi metum, quam ipſa Pulsûs interruptio, creabant : quem tamen, interim metus mei cauſsâ, homini quod timidior videretur, diſſimulata, conveniente Diætâ, aptis Catharticis, decoctiſque Armoraciæ, vinoque chalybeato ex peculiari præſcripto meo priſtinæ valetudini ita reſtitui, ut jam ſanus, alacerque, quocumque negotia vocant, etiam pedes ire poſſit.

SECT. III.

Pulſus intenſus, Pulſus remiſſus.

PUlſus intenſus duplici omnino ſenſu dicitur, vel quia arcûs inſtar tenditur, vel quia multiplicatis in momenta

momenta pulſationibus, caloris, reliquarumque qualitatum inſtar quaſi intenditur : utrovis autem modo uſurpetur,intemperiem non levem ſignificat : priore enim ſenſu intenſio oritur à nimiâ muſculorum, arteriarum, venarumque turgeſcentiâ : quâ fit ut diaſtole tactum preſſiùs ſolito afficiat : poſteriore ſenſu à nimia pulſationum multiplicitate, ſeu frequentiâ exiſtit : ut enim multi ſibi invicem additi caloris gradus intenſum calorem efficiunt , ita ſupervenientes ſibi nullo fere temporis intervallo micationes, ſeu Pulſationes , quamdam quaſi Pulsûs intenſionom Gignunt:contraria autem remiſſio contrariis omnino modis contingit: remittit enim ſeſe Pulſus, cum non adeo tenditur, aut tactui potiùs non adeo obtenditur, vel cum rariores quamvis æque forte validæ, fiunt Pulſationes : de utroque autem Pulſu oppoſita omnia pronunciamus : prior enim in ſanis ſæpe, ægriſqué ſemper in calido febris paroxiſmo percipitur,

poſterior rariùs in vegetis, morboque omni liberis, niſi peculiaris quædam temperamenti adfuerit debilitas, reperitur: prior in ſanis ab ingurgitatione, ciboque nimio, poſterior à fame, proſtratiſque jejunio viribus oritur: priorem in ægris gignit turbatior humorum præter morem fermentatio, poſteriorem, aut morbi receſſus, aut virium nimia ex morbo acutiore attritio: quocirca morbis in acutis Pulſus remiſſior, intenſiore, meo quidem judicio, aliquando periculoſior eſt: quamdiu enim intenſio perſeverat, vires adhuc ſuperſunt, quarum, & remediorum ope victoriam meritò ſperes: quando verò præviâ ex morbo ſpirituum conſumptione remiſſior percipitur *Micatio*, metuendum omnino eſt, ne hæc remiſſio non recedentis mali, ſed deficientis vitæ poſtrema quaſi palpitatio ſit: quâ quidem ſubitâ Pulsûs quaſi fatigati remiſſione inſigniter deceptum haud ita pridem qnempiam ſcio: reſtitutum is optimis remediis

ſuis

ſuis ægrum ſummis in anguſtiis prope miraculo identidem aſſerebat, qui tamen mox emiſſo ſpiritu, humanâ omni infirmitate liberatus eſt; quod, ut ego quidem ex aſſumptorum medicamentorum, Chymica autem erant, naturâ, conjiciebam, ſuperſtites, quæ perexiguæ erant, vires, ſpiritûſque nimia calidorum ſpirituum doſis extinxiſſet. Cæterum plus vice ſimplice obſervatum à me eſt, eos etiam qui integra fruuntur valetudine Pulſum pati per intervalla æquo mitiorem, vel ob inediam diutius toleratam, vel ob ſpiritus nimio corporis labore conſumptos, vel denique ob conſtantem cogitandi,meditandique ſeria conſuetudinem: quibus, virium, aſſumpto cibo, refocillatione facilè micatio integra reſtituitur. Cæterùm quod ad Pulſum intenſum ab inſolitâ Pulſationum multiplicitate natum attinet; quod & fortier, & frequenter tactum feriat, maximè turbatum intus, confuſumque humorum motum, atqne ipſam

ſam morbi plerumque exacerbationem, ſtatumque indicat, ex quo declinatio brevi, vel in pejus, vel in melius expectanda eſt: quare omnium tum horarum medicus ſit, oportet, hoc eſt omnem tum artem adhibeat, ne quid tanto in diſcrimine aberret, effati ſemper hujus memor peccata omiſſionis leviora eſſe peccatis commiſſionis. Natura enim hoc in caſu aliquamdiu colluctata cum hoſte, innatâ ſibi virtute triumphat; parcè itaque, & cautè medicamenta ægro, hoc in ſtatu, conſtituto præſcribat: eum enim ſanioris judicii homines medicum præſtantiorem reputabunt, non qui magno remediorum apparatu, ſed qui pauciſſimis, iiſque tantum neceſſariis morbum profligarit.

SECT.

SECT. IV.

Pulſus profundus, Pulſus ſuperficialis.

PUlſum ſuperficialem voco, quem non niſi leni contactu, ac quaſi ſuperficiali, profundum verò quem preſſiore tantum percipimus: prior plerumque reperitur in iis qui ad illud propiùs temperamentum accedunt quod *ad pondus* vulgò dicitur: cùm enim liberrimo in his motu ſanguis circumferatur, muſculique, arteriæ, atque venæ expeditiſſimè moveantur, extimas validiùs partes arteria ferit: hæc tamen impreſſio ob ſummam ſpirituum à tenuitate pernicitatem ab eo non percipitur, qui fortiore venam contrectatione premit: in hujuſcemodi itaque venæ micationem circa jugulum, temporaque faciliùs, quam alibi ſentimus: quod qui minùs norunt,

peſſimi ominis loco habent, cum tamen extima hæc,ut ita loquar,ac quaſi ſuperficialis venæ micatio eo tantum ſenſu ſiniſtri quid portendat,quod conſtitutam jam in ſummo gradu valetudinem indicet,è quo quis niſi in ægritudinem deturbari nequit: hujuſcemodi porro Pulſum in omnibus reperies, quos Galli, *ſans ſoucy* hoc eſt curis omnibus liberos vocant: de hilari itaque animo, nulloque negotiorum æſtu, turbato hinc pronunciare, nec abs re, nec imperitè poteris. Jam *Pulſum ad profundum* quod attinet, & gravia, & præſentia mala, non niſi præſentibus remediis tollenda denotat: in quocumque enim *profundiorem* perceperis *Pulſum*,hunc pronuncia audacter, atque omnis erroris ſecurus, variis tum corporis, tum animi pathematis affligi: huic enim aut *tardante ſenectâ ſanguis habet*, aut obſtructis, vario,noxioque humore meatibus, alicubi,præſentiſſimo Microcoſmi periculo ſtagnat. Quare profundiùs vena

micat

micat his fere ſemper, qui aut aſthmate laborant, aut caro, Apoplexia, Comate, Lethargo, Hydrope corripiuntur : hos enim morbos, atque, id genus, alios ab impedito, ultro citroque commeatu proficiſci nemo neſcit : contingit tamen non rarò profundus iis Pulſus quos nihil horum vexat : ſed tum gravis plerumq; ob curas animus, ac quaſi ad ſe reductus eſt: metus enim in his futuri, contractaque ex præterito triſtitia, horum ſpiritus, motuſque omnes intrò ſæpe cogunt, contrahuntque. Senioribus itaque, atque ætate provectioribus *profundiùs* micare ſolet Pulſus, quam florentibus ætate, aut junioribus. Quoties autem graviori quis morbo corripitur, ſi præſertim à Melancholiâ originem duxiſſe is videatur, accuratior *Pulſus* ratio habenda eſt: profundior enim ſi fuerit Pulſatio, periculum non leve imminet ob oppreſſas variâ obſtructione vires; & quamvis febris tum omnis abeſſe videatur, cave propterea ſecurus obdormias,

mias, aut negligentiùs te circa ægrotum geras: præterquam enim quod interna ſæpe febris intus ſe contineat, ſubitò ſæpe opprimitur æger, aut quadam lymphæ in Thoracem metaſtaſi, aut repentino, præ debilitate, deliquio vivis excedit: quare, Cardiacis, aperientibus, idoneiſque, & fortioribus etiam, ſi videatur, Catharticis extricanda quantocyùs hoc in caſu natura eſt, ne ſibi derelicta fatiſcat. Nullum autem, ubi hoc ſymptoma ingruit, efficacius venæ ſectione remedium comperi, in iis præſertim, quos florida adhuc ætas beat: quamvis ratum in genere fixumque haberi poſſit aptis, ægrum, *aperientibus*, aut lenioribus etiam per intervalla Catharticis illico ſublevandum, quoties hoc in venæ micatione ſymptoma eluceſcit.

SECT.

SECT. V.

Pulſus Subſultorius, Tremulus, Erraticus.

PUlſus nullus incertioris Subſultorio ominis: ſubſilit enim, & quaſi Subſultim vicibus interruptis tactum ferit plurimis ex cauſſis. Venæ ſi quidem Subſultum gignit interdum violentum corporis exercitium, equitatio puta, curſuſque, aut deambulatio citatior, interdum frigus immoderatum, calorque immodicus, ſæpe nimia ciborum ingurgitatio, aliquando fames nimia: quæcumque demum extrinſecùs, aut intrinſecùs contingunt, inordinatam hanc Pulsûs micationem inducere poſſunt: præcipuè tamen ac frequentiùs obſtructi in corpore quâcumque ex cauſâ humorum commeatus: unde Hyſtericis ſæpe, Splenicis, Ictericis, Hydropicis, Paralyticis ex quacumque

cumque fere in Microcoſmo, aut etiam in megalocoſmo, mutatione vena turbatior ſubſilit: quapropter ægrotantis ſtatum omnibus ex adjunctis diligenter medicus perpendat, priuſquam ex inordinato venæ Subſultu duræ propheta ſortis ſit: licet enim mortem aliquot ſæpe diebus antecedat, Sæpius tamen non ex virium attritione, ſed ex leni, à lympha quapiam, concreto humore,flatuve, obſtructione oritur, quam ipſa ſæpe natura nullis roborata remediis ſuperat: quare cum nec febris, nec Catharrus, nulluſve alius ingruit morbus, in tuto, quantumvis vena ſubſiliat,omnia ſunt, niſi majoris cautelæ gratiâ lene quis Catharticum, deobſtruenſve quodpiam remedium præſcribere voluerit.

De *Pulſu Tremulo* aliter omnino ſtatuendum eſt: cum enim hic oriatur à fatiſcente jam viribus exhauſtis naturâ, par prope miraculo curatio futura eſt: quod idcirrco hîc loci addo quia

nonnullos quibus vena trepidabat, gyrabatque quodammodo, priſtinam Scio rediiſſe ad ſanitatem, vel occultarum naturæ virium vi, vel ſpecificorum remediorum virtute. Hoc itaque fere tantum in caſu extrema adhibeat medicus remedia, ac dubia etiam potius quam nulla; periculi interim ægrotantem ſeriò moneat, jubeatque ut ad emigrationem tempeſtivè ſe diſponat: Hoc enim Medici Chriſtiani officium eſt.

Quod jam ad *Erraticum Pulſum* attinet, quid reipsâ ſit ex ipsâ voce ſat eluceſcit: Quoties enim Microcoſmi Machina a diuturniore præſertim morbo diſſolvi incipit; hujus diſſolutionis, præſens, certiſſimumque indicium eſt, erratica, incertaque venæ micatio: Solitis enim tum in locis, aut raro, aut vix micat; & nunc hîc, nunc illic percipitur, ac diu nuſquam: Paulatim ſiquidem ita Pulſus recedit, ut nullibi niſi forte circa jugu-

lum *Temporaque* tactui quantumvis perito ſeſe offerat: quod cum contingit, paucis plerumque minutis mors abeſt: ſæpe enim id non accidit, niſi voce jam ſublatâ, ſenſuque in extremis præſertim artubus omnino deſinente: quibus in anguſtiis nulla ampliùs medicus remedia niſi fruſtra præſcripſerit, quamvis ſpiritus Cornu cervi, ſalis ammomaci, aut etiam ſanguinis humani, de quo præclarus Illuſtriſſimi *Boylii* tractatus extat, Ita nonnullos aliquando recreaverit, ut ad ſe quaſi reſuſcitati redierint, compoteſque tamdiu permanſerint ſui, donec condito teſtamento hæredibus litium materiam ſubſtraxerint.

FINIS.